

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: .....

Cím: *A Magyar Nemzeti Múzeum útja biztos pusztuláshoz vezet*

Forrás: *Az Újság*

Bn

1924. 6. 6.

z.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

708

Hely

Idő

"1924"

Személy

H

A Magyar Nemzeti Múzeum útja biztos pusztuláshoz vezet

A múzeum főigazgatója sürgős beadványt intézett a kultuszminiszterhez muzeális gyűjteményeink katasztrofális helyzetéről. Tervezi a gyűjtemények megmentésére.

Régi panaszok, régi sebek ujulnak fel egy beadványból, melyet Hóman Bálint, a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója intézett a napokban Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszterhez a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményeit pusztulással fenyegető helykérdés megoldása s a néprajzi és természettudományi terek elhelyezése ügyében. Mindez most sokszorosan fáj, mert érezzük, hogy szemünk láttára vész el valami abból a kevésből, ami mai szegénységünkben és letörtségünkben megmaradt. Érezzük, hogy ez az utolsó óra, amikor még segíteni lehet. Hóman Bálint beadványát azzal indokolja, hogy főigazgatóvá történt kinevezésekor a Magyar Nemzeti Múzeum tudományos továbbfejlődését tüzte ki céljául, ez azonban lehetetlenné vált, ha a Magyar Nemzeti Múzeumban egybefoglalt hat intézetnek, elsősorban a néprajzi tárnak elhelyezési kérdése hamarosan el nem intéződik.

A főigazgató beadványának első részében megemlíti, hogy ami most a hét osztály kialakulásával egyidőben jelentkezett, több mint jélszázaddal ezelőtt a máig is megoldatlan nagy kérdés: a zsufolttság megszüntetésének, a gyűjtemények méltó elhelyezésének a kérdése. 1871-ben mutatott rá először az országgyűlés két háznak kebeléből kiküldött bizottság erre az első s a gyűjtemények rendszeres fejlődését gátló fontos körülményre, 1880-ban már javaslat mondja ki először, hogy új muzeumi épület emelendő és a huszadik század elején a helykérdés már legakutabb problémája a Nemzeti Múzeumnak. Azóta különböző tervek, javaslatok és készülődések merültek fel, de gyökeres intézkedés nem történt. Különösen pedig a legutóbbi tizenöt év alatt annyira súlyos lett a helyzet, hogy ma már azon a ponton állunk, hogy ha sürgős segítség nem jön, legértékesebb gyűjteményeink teljes pusztulásával kell számolnunk.

(A gyűjtemények jelenlegi helyzete.)

Hosszu beszámolót mond Hóman főigazgató a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményeinek mai állapotáról s ez a beszámoló nem szükkölködik drámai részletekben, fájdalmas és elszomorító fejezetekben, olyan, mint egy vádirat.

A legjobban veszélyeztetett gyűjtemény ma a néprajzi tár, melynek építkezése elodázhatatlan. A néprajzi osztály a Magyar Nemzeti Múzeum legsűrűbben látogatott s nemzetközi viszonylatban a legnagyobb tudományos jelentőséggel bíró része. Jelenleg az Iparcsarnok hátsó részében van, már megszoktuk, hogy minden esőzés, szél és vihar alkalmával állandó, aktuális problémája lesz az újságoknak, mert minden esőzés, szél és vihar tönkretesz egy-egy ékességét, egy-egy kiválóságát. Az épület a tűzrendészeti bizottság megállapítása szerint is „a legnagyobb mértékben tűzveszélyes”. A tető deszkából van, kátrány-papírral fedve. A raktárakban öt-hat méter magasban egymásra halmozva vannak összezsúfolva a muzeális tárgyak és a teletömött szekrények. Esős időben a padlásnélküli csarnok fedett deszkaletéjén ötven-hatvan helyen csurog a víz közvetlenül a szekrényekbe és a drágábbnál drágább, becsesebbnél becsesebb ritkaságokra. A tetők víze a falakon is befolyik és a padlózatot tovább folyva mindent eláraszt. Nagyobb záporok alkalmával a laboratóriumban a víz arasznyi magas, a raktárban pedig tenyérnyi, vagy féltenyérnyi magasságban áll. Télen hóolvadáskor a befolyt víz éjjel megfagy és az átázott tárgyak sok esetben megrepednek. A leázott vakolat a falról lehullt, a szekrényekre zuhant és az üvegfalakat és ritkaságokat összetört. Havazás idején a laboratórium üvegletejét a hó ellepi és a laboratórium egyiptomi sötétségbe borul.

(Moly, penészgomba, por, patkányok, egerek és baglyok.)

A tárgyak túlzottsága miatt a raktárban sok a moly és a penészgomba. A nagyobb méretű fatárgyakat, például templom-mennyezeteket, székely-kapukat megfelelő helyiség hiányában egyáltalában nem lehet szutalanítani. Állandó pusztító veszedelme a gyűjteményeknek a por. A néprajzi gyűjtemények az Iparcsarnok hátsó felét foglalják el, míg másik felében a Kereskedelmi Múzeum sokott időszak kiállításokat rendezni. A választófal hat méter magas, deszkából van, a tolvajok számára egyáltalán nem áthághatatlan, ezenfelül pedig egész a tetőig semmi-féle akadály nincs, ami a tulsó oldalról átszűrődő roppant

menyiségű port felfogná. A por ellen nem lehet védekezni. Mindent vastagon belep s a takarítást követő napon már ismét minden poros. De nemcsak por száll át a néprajzi tárba a másik épületből, hanem a patkányok és eger egész egész raja vándorol át, különösen akkor, ha odaát már nincs mit enni. Az épületben tanyázó baglyok az egereket nem tudják kipusztítani, ellenben a szekrényekben és a tárgyakban sok kárt tesznek.

A tisztviselők munkahelyei, az irodahelyiségek nemcsak egészségtelenek, hanem muzeális munkára használhatatlanok is.

Hóman Bálint a néprajzi múzeumra vonatkozó referátumát azzal fejezi be, hogy egy séta a helyiségekben bőségesen elegendő, hogy bárkit is meggyőzzön arról, hogy lelkiismeretes tisztviselő egy pillanatig sem vállalhat felelősséget a gyűjtemény mai elhelyezéséről.

De nemcsak a néprajzi tár van bajban. Az Országos Széchenyi Könyvtár helyiségei is nagyon szűkek. Az olvasóterem kibővítése feltétlenül égető probléma. A tudósok részére be kellene vezetni a villamosvilágítást, mert lehetetlen, hogy az olvasótermet és a kutatószobát télen már délután 3 órától kezdve nem lehet használni a sötétség miatt. A könyvtárak ma már nem képesek befogadni az állandó évi gyarapodást.

A Magyar Nemzeti Múzeumhoz csatlakozóan felállított Országos Könyvforgalmi és Bibliografiai Központ, az igazgatóval együtt öt tagból álló tisztviselői karával megfelelő helyiségek hiányában még ma is a Levéltár két földszinti raktárszobájában szorong. E két szoba befejezett és a levéltár céljainak megfelelő berendezése még annak a lehetőségét is kizárja, hogy a hivatali ügydarábok számára megfelelő állványokat lehessen elhelyezni.

(«A Múzeum visszafejlődéséért
a felelősséget nem vállalom.»)

A Nemzeti Múzeum régiségtárának mai elhelyezése nemcsak tudományos fejlődésének lehetőségétől fosztja meg, de a néprajzi tárhoz majdnem hasonlóan a gyűjtemény vagyónbiztonságát is veszélyezteti. Az ereklyék szanaszétszórtan, emlékjellegüktől megfosztva vannak elhelyezve. Az állattár tudományos célt szolgáló anyaga a tisztviselői és dolgozószobákban van rendkívül zsufoltan elhelyezve. Még ennél is súlyosabb a helyzet az ásvány- és őslénytárban, mert itt a rendelkezésre álló tér kisebb. Az ásványtár Eszterházy- és Múzeum-utcai két sarokhelyiségben a mennyezetlen becsurgó nedvesség, amellet, hogy jelentékeny kárt okoz, a tetőzet sürgős kijavításának szükségességét követeli. De legkritikusabb az Akadémia épületének második emeletén elhelyezett növénytár helyzete. Ennek nincs kutatószobája és fűthetetlen.

A gyűjtemények méltó elhelyezésének kérdése ma már a Magyar Nemzeti Múzeum létkérdésévé nőtt — alapítja meg a beadvány. A bajok orvoslására komoly kísérlet eddig egyáltalában nem történt. E mulasztás következményeképen ma a Magyar Nemzeti Múzeum összes tárainak a legnagyobb magyar tudományos intézet nagyértékű gyűjteményeinek helyzete egyenesen katasztrofális. Ezért volt kénytelen — mondja Hóman Bálint felterjesztésében — a mai nehéz pénzügyi helyzet előirta takarékoság szempontjait figyelembevéve az épületkérdés legsürgősebb megoldása iránt javaslatot tenni, mert a vezetése alatt álló intézet küszöbön lévő katasztrofájáért az intézeti tudományos munka fenyegető csödjéért a százhuszonkét esztendőös Magyar Nemzeti Múzeum visszafejlődéséért a felelősséget nem vállalhatja.

(Junius 30-ig két iskolaépületet kell
sürgősen átengedni.)

A Nemzeti Múzeum főigazgatójának beadványa legvégül kész tervezetet foglal magában arra vonatkozólag, hogy hogyan lehetne a gyűjtemények megmentését sürgősen megoldani. A végleges megoldást el kell halasztani jobb időkre. Most csak átmeneti megoldásról lehet szó. Miután leginkább veszélyeztetve van a Néprajzi Múzeum

és a három természeti tárat egybefoglaló *Természettudományi Múzeum*, ezeket még ez év folyamán állami épületben kell elhelyezni. Természetesen ennek az állami épületnek teljesen megfelelőnek kell lennie a muzeális célokra és *Hóman Bálint* azt javasolja, hogy *elsősorban a tisztviselőtelepi gimnáziumot, vagy a VII. kerületi István-uti főgimnáziumot, esetleg a II. kerületi Szegegyház-utcai és a Mária Terézia-téri fővárosi elemi iskolák álljanak a muzeális gyűjtemények rendelkezésére*. Kétségtelen, hogy két iskola feláldozása első pillanatra a magyar kultúrán ejtett fájdalmas és nehéz sebnak tűnhet fel, nem szabad azonban felednünk, hogy a mai nehéz helyzetben más megoldásra mód nem kínálkozik. A háborus évek születési arányszámának nagyfokú csökkenése előreláthatóan már a legközelebbi években az utóbbi időben nagymértékben megszorított fővárosi középiskolák megfogyatkozására fog vezetni. Az iskolabeszűntetés tehát most sokkal kevésbé súlyos következményekkel járna, mint bármely más időpontban.

Ezért javasolja a muzeumi főigazgató, hogy a Néprajzi Múzeum és a Magyar Nemzeti Múzeum három természeti osztályát egybefoglaló természettudományi múzeum céljaira két sürgősen kijelölendő s a múzeumok rendeltetésének megfelelő iskolai épületet engedjen át a kultuszminiszter az idei tanév végével, június hó 30-ig.

A Magyar Nemzeti Múzeum megmentésére a magyar társadalom áldozatkészségét is igénybe akarja venni *Hóman Bálint*, aki felterjesztésében beszámol arról, hogy a magyar arisztokrácia néhány előkelő tagjával jolytatott eddigi megbeszélései ez ügyben máris pozitív reménységet nyújtottak. Hasonlóképp számítani lehet a nehézipari érdekeltségek támogatására is, melyek kötelező ígéretet tettek, hogy a főépületben elvégzendő átalakítási és berendezési munkálatokhoz szükséges vasanyagot és vasmunkát kedvezményes áron számítják. Esetleg szükséges volna egy Magyar Nemzeti Múzeumi sorsjegykölcsönt kibocsátani és szóbajöhetne még valamely adó, estleg a tőzsdei forgalmi adó bizonyos százalékának kulturális pótdíjként való kivetése és a Magyar Nemzeti Múzeum építkezési alapjának rendelkezésére bocsátása, amennyiben ezt a külföldi kölcsönnel kapcsolatos ellenőrzés rendszere lehetővé teszi.

•Nem kétséges, hogy a beadvány *Klebelsberg Kunó* gróf kultuszminiszternél megértésre és megszívlelésre fog találni. *Hóman Bálint* főigazgató felelőssége teljes tudatában állítja azokat a tényeket, melyeket itt felsorokoztattunk. Felelős helyről szóló ilyen figyelmeztetésnek nem szabad eredmény nélkül elhangzani.